

Noord-Limburg op weg naar de Gezondste Regio

Propositie Regio Deals 5e tranche voor Noord-Limburg, oktober 2023

Regio Noord-Limburg

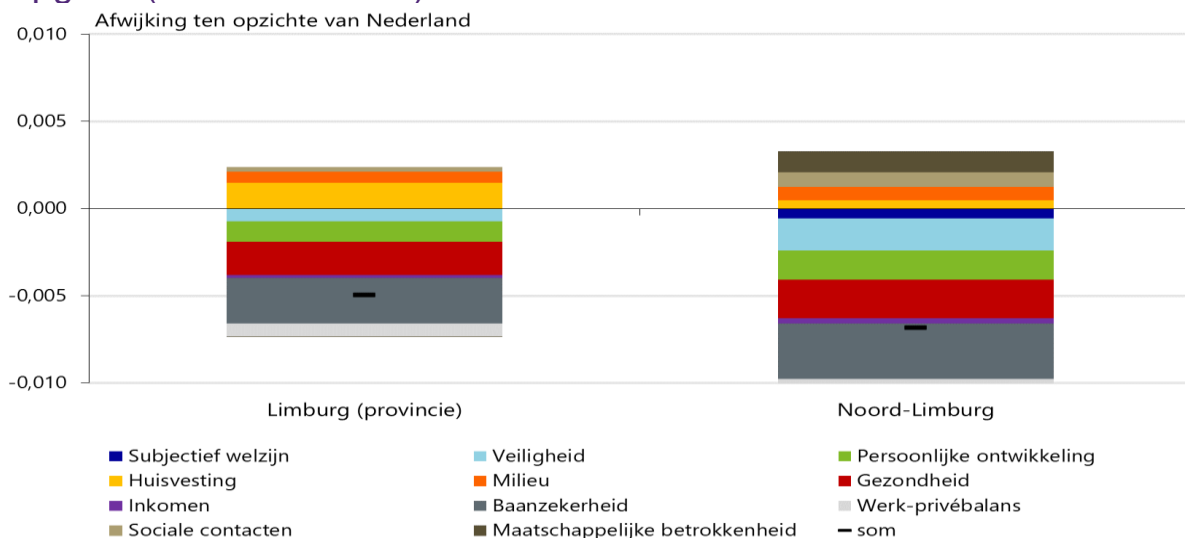
De Regio Noord-Limburg is een grensregio in het zuidoostelijk deel van Nederland met van oudsher een innovatieve agrarische sector, een florerende maakindustrie, een omvangrijke zorgsector, een bloeiende recreatieve sector en een internationale logistieke hotspot. De Regio bestaat uit de gemeenten Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas, Venlo en Venray met in totaal 291.271 inwoners (1-1-2023).

De gezondste regio in 2040

In 2020 hebben de gemeenteraden gezamenlijk een regionale ontwikkelingsvisie vastgesteld met als ambitie om in 2040 de Gezondste Regio van Nederland te zijn. De visie kan als volgt worden samengevat: 'We zorgen ervoor dat onze regio in 2040 nog steeds een omgeving is die voor onze inwoners een welkom en veilig thuis is en hen voldoende uitdaging en werkgelegenheid biedt. Waar het goed leren, wonen, werken en recreëren is. Waar we onze tradities, onze cultuur- en natuurhistorie op een harmonieuze wijze met elkaar hebben weten te verbinden met datgene wat wij de wereld te bieden hebben: "oplossingen voor een betere en gezondere wereld, invented in Noord-Limburg." Met 'we' doelen we in de visie op de samenwerkende Quattro Helix in Noord-Limburg: Ondernemers, Onderwijs, Overheid en Omgeving.

Opgave (Brede Welvaart)

Figuur 1: Afwijking Limburg ten opzichte van Nederland m.b.t. Brede Welvaart score. Bron: RaboResearch

Uit onderzoek naar het niveau van Brede Welvaart (o.a. RaboResearch, CBS en GGD) blijkt dat er een aantal onderwerpen zijn waar de Regio Noord-Limburg op korte termijn aandacht aan moet besteden.

Zo is de gezondheid van Noord-Limburgers op dit moment slechter is dan gemiddeld. Vergeleken met de rest van Nederland zijn er meer langdurig zieken en ervaren Noord-Limburgers hun welzijn en de kwaliteit van hun gezondheid als lager. Noord-Limburgers zijn lager opgeleid, hebben minder baanzekerheid, een lager inkomen dan gemiddeld en een slechtere werk/privé balans. Ook blijkt dat Noord-Limburgers zich minder veilig voelen.

Het goede nieuws is dat uit het GGD-onderzoek Noord-Limburg (2022) blijkt dat Noord-Limburgers maatschappelijk betrokken zijn en er een sterke gemeenschapszin leeft.

Verder blijkt dat het vertrek van jongeren en jongvolwassenen uit de regio een grote bedreiging voor de leefbaarheid van de regio is. Veel jongeren verlaten voor hun opleiding de regio en keren daarna niet terug. Ook heeft de regio te kampen met een hoog percentage voortijdig schoolverlaters. Hierdoor heeft Noord-Limburg een lager deel hoogopgeleide bevolking dan gemiddeld in Nederland.

De regio Noord-Limburg staat samen met Zuid-Limburg bovenaan de lijst van snelst afnemende beroepsbevolking. Het arbeidstekort daalt van 5,3% in 2021 naar 12,3% in 2030. De combinatie van vergrijzing en ontgroening maakt de personele uitdaging extra groot. De krappe arbeidsmarkt leidt tot een negatieve spiraal van hoge werkdruk en uitval van personeel.

Voor het verhogen van de Brede Welvaart voor alle inwoners en voor het in stand houden van de draagkracht van regionale voorzieningen is het cruciaal dat Noord-Limburg erin slaagt om het kennis-ecosysteem en de innovatiekracht te bestendigen en verhogen, en daarmee (jonge) talenten te boeien en binden om zo haar beroepsbevolking te versterken/vergroten passend bij de behoefte van het regionale bedrijfsleven. En ook om de transformatie te maken naar duurzamer en inclusiever ondernemen, meer aandacht te besteden aan het vitaler te maken van lokale gemeenschappen, daarbij in blijven zetten op positieve gezondheid en de veiligheid te vergroten.

Partijen

Bij de totstandkoming van de voorliggende propositie is een coalitie van maatschappelijke partners betrokken. Het betreft onder andere Triple Helix organisatie Crossroads Limburg, Universiteit Maastricht, Fontys Hogeschool, Gilde Opleidingen, ziekenhuis VieCuri Medisch Centrum, De Zorggroep, Brightlands Campus Greenport Venlo, Supply Chain Valley, Limburgs Museum, Provincie Limburg, Euregio Rijn Maas Noord, ondernemers verenigd in 7 ondernemersverenigingen en de belangenorganisaties LWV, MKB en LLTB. Zij hebben ook een belangrijke rol bij de implementatie. Zo is een propositie ontstaan met breed maatschappelijk draagvlak.

Ambitie & Aanpak

De kracht in de aanpak in Noord-Limburg zit in de combinatie van een lange termijnvisie voor 2040 waarbinnen de Regio Deal Noord-Limburg 2020 en andere regio-brede initiatieven (Uitvoeringsagenda, Investeringsagenda en Innovatiefonds) zorgvuldig op elkaar zijn afgestemd. De aanpak uit de Regio Deal 2020 werkt. De samenwerking tussen onderwijsinstellingen en tussen onderwijs en bedrijfsleven heeft een goede impuls gekregen onder andere via fieldlabs en en de leerlijn future farming. Ook op het gebied van positieve gezondheid en veiligheid zijn grote stappen gezet. De voortgang behoeft verdere versterking. Daarnaast is er nog veel winst te behalen door initiatieven te intensiveren en uit te bouwen.

We staan als regio op een cruciaal punt. De uitdagingen op het vlak van Brede Welvaart in relatie tot de geformuleerde ambitie van de regio in 2040 vergen een consequente, samenhangende, grensoverstijgende lange termijn aanpak. De afgelopen jaren hebben alle partijen grote inspanningen geleverd om de kwaliteit van leven, wonen en werken te behouden en te vergroten. De samenwerking krijgt meer en meer vorm en het gedachtegoed voor de Gezondste Regio meer draagvlak. Eén van de uitdagingen is het nog meer betrekken van de samenleving (290.000 inwoners en vele ondernemers). Daarom zetten we specifiek in op het direct betrekken van inwoners met behulp van Citizen science. Dit is wetenschappelijk onderzoek waarbij burgers meedenken over de

onderzoeksvraag, actief gegevens verzamelen, zelf analyses uitvoeren en bedenken wat er met de conclusies kan gebeuren.

Wij willen als Quattro Helix-samenwerkingspartners onze inspanningen voortzetten om de brede welvaart in Noord-Limburg te verhogen. De steun van de Rijksoverheid is hierbij noodzakelijk. Uiterlijk in 2025 zijn alle projecten uit de eerste Regio Deal afgerond. Gelet hierop vragen wij deze Regio Deal nu aan. Op deze manier kunnen we vanaf 2025 op de ingezette koers blijven doorgaan en onze aanpak structureel inbedden én uitbreiden. We willen inzetten op de volgende vier thema's, waarbij de grensoverstijgende aanpak dwars door alle thema's loopt:

1. Doorontwikkelen kennis ecosysteem en duurzaam ondernemen	2. Talent aantrekken, behouden en ontwikkelen	3. Vitale gemeenschappen en positieve gezondheid	4. Veiligheid
<p>Om te innoveren, te verduurzamen richting circulaire voedselproductie / economie, zetten we naast innovatieve projecten in op het ontwikkelen van een "nieuw ecosysteem" waarin integraal en eensgezind wordt samengewerkt aan de noodzakelijke transitie in de regio en daarbuiten.</p>	<p>Om talent te behouden en aan te trekken, zetten we in op het gezamenlijk bieden van een carrièreperspectief, nieuwe actuele studierichtingen, een leven lang ontwikkelen en goed wonen.</p> <p>Ook zetten we in op nieuwkomers en op de begeleiding van mensen die even niet meer meekunnen of vroegtijdig hun studie hebben onderbroken.</p>	<p>Om vitale gemeenschappen en positieve gezondheid te bereiken, zetten we in op onze jeugd, nieuwe zorgconcepten (van curatief naar preventief), sociale mobiliteit, veiligheid, een zelfredzame gemeenschap en een gezonde en aantrekkelijke omgeving.</p>	<p>Veiligheid is een maatschappelijk thema dat aandacht heeft en nog meer aandacht verdient. We willen onze succesvolle aanpak voortzetten en uitbouwen met een meer grensoverstijgende aanpak en gerichte preventieve aanpak met aandacht voor het tegengaan van ondermijning en recidive. De aanpak met andere beleidsterreinen en het onderwijs wordt nadrukkelijk gezocht.</p>

Thema 1: Doorontwikkeling kennis ecosysteem en duurzaam ondernemen

Onze welvaart danken we aan het sterke ondernemerschap en investeringen in kennis en ontwikkeling. Ook in de toekomst moeten we met gerichte investeringen in innovatie door onderwijs, bedrijfsleven én overheid in Publiek-Private Samenwerking bouwen aan de samenleving van de toekomst. Dat is noodzakelijk voor het verbeteren en uitbouwen van de Gezondste Regio. Een speerpunt van beleid is om de impact van kennis te vergroten. Er liggen volop kansen om de uitstekende positie van Nederland in wetenschappelijk, toegepast en praktijkgericht onderzoek beter te benutten. In de regio Noord-Limburg is een goede start gemaakt met de realisatie van de Brightlands Campus Greenport Venlo (BCGV). De campus heeft sinds haar realisatie al mooie en toepasbare resultaten geleverd en heeft veel potentie om te ontwikkelen in haar rol als broedplaats van onderwijs, onderzoek en innovatie.

Doel 1: De Brightlands Campus Greenport Venlo moet leiden tot structurele versterking van het innovatie- en valorisatievermogen van de regio en het regionale bedrijfsleven.

De ambitie is om de BCGV te laten groeien naar de kennis- en innovatie hub rondom gezonde en duurzame productie van gewassen en daarmee een bijdrage te leveren aan de gezondheid van de mens, omgeving en bedrijfsvoering. Hierbij wordt de verbinding gelegd met het verder te ontwikkelen Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL).

Greenport Venlo is samen met Noordrijn-Westfalen een van de grootste tuinbouwgebieden van Europa. Om aan te haken bij de snelle ontwikkelingen in de tuinbouwsector en aansluiting te zoeken bij regionaal sterk ontwikkelde maakindustrie en het regionale beroepsonderwijs wil de Universiteit Maastricht de 'engineering' kant van Brightlands Future of Farming Institute (BFFI) versterken en versneld uitbreiden.

Hierbij wordt verder gebouwd op de ontwikkelingen op de andere Brightlands campussen en de sterktes van de Faculteit Science and Engineering. De focus zal bij de start liggen op de automatisering en robotisering met belangrijkste toepassingsgebied de hightech kastuinbouw. De ambitie is om dit uit te laten groeien tot een innovatieve omgeving waar op grote en kleine schaal oplossingen gebouwd en getest kunnen worden die een bijdrage kunnen leveren aan een gezondere mens, omgeving en bedrijfsvoering. Om dit te realiseren wil de regio Noord-Limburg de volgende stappen zetten:

- Het inrichten van een 'makerspace' met focus op automatisering en robotica. De eerste stap in deze ontwikkeling is het inrichten van een laagdrempelige faciliteit waar onderzoekers, docenten, studenten en bedrijven kunnen werken aan hun eigen en gezamenlijke projecten. Deze eerste stap wil de Universiteit Maastricht (UM) samen zetten met het beroepsonderwijs (GreenTechlab van Fontys Hogeschool en Gilde opleidingen) en het bedrijfsleven.
- Het realiseren van een plug & play infrastructuur met gebouwen, pleinen, straten en energiesystemen (naar voorbeeld van The Green Village, TU Delft). Deze plug & play infrastructuur maakt het mogelijk om nieuwe innovaties die tot stand komen in de makerspace te testen in een grootschalige real-life testomgeving. Ambitie is om de infrastructuur in te zetten voor de brede ontwikkelingen en innovaties in de regio. Dit betekent dus niet alleen de innovaties in de agrifood maar ook de aanpalende domeinen zoals de maakindustrie, bouw en logistiek. Hierbij zal er nauw opgetrokken worden met het bedrijfsleven en overige kennisinstellingen in deze sectoren.

Doel 2: Verbeteren voedselveiligheid, voedselzekerheid en gezonde voeding

Samen met onze Duitse buurregio Niederrhein zijn we een van de grootste en meest innovatieve agrofoodgebieden van Europa. Om deze rol, niet alleen als producent, maar ook als 'kennisontwikkelaar', te kunnen blijven vervullen is blijvende en intensieve inzet van alle partijen noodzakelijk. Uiteraard zijn water en bodem hierbij sturend. Voor de komende jaren focussen we ons onder andere op de volgende onderwerpen:

- We zetten in op circulaire voedselproductie op basis van kringlooplandbouw.
- We zetten in op een duurzaam voedselsysteem.
- We zetten digitalisering in als katalysator voor bijvoorbeeld precisielandbouw, maar ook voor het observeren van gewas-, water- en bodemkwaliteit.
- We blijven inzetten op de Europese afzetmarkt en werken proactief in het verlagen van de ecologische foodprint, het zoeken naar duurzame hoogwaardige teelten of producten om de omslag mogelijk te maken naar meer plantaardige voeding en/of biobased producten waarbij de vastlegging van CO2 als belangrijke duurzame stimulator wordt gezien.

Doel 3: Gezond, slim en duurzaam ondernemen

Onze regio heeft alle ingrediënten in huis om een welvarende economische regio te zijn. Het bedrijfsleven is de motor van de economie en zorgt dat de regio succesvol kan zijn. We zijn écht trots op ons sterke regionale bedrijfsleven, de innovatiekracht en het ondernemerschap. De ondernemers zijn zich bewust van hun belangrijke rol in het versterken van de brede welvaart en nemen graag naast een gedeelde ook een eigen verantwoordelijkheid. Om die reden vragen we aandacht voor "gezond, slim en duurzaam ondernemen".

Hierbij zetten we in op verduurzaming van bedrijven en het circulair ondernemen, groei en bevordering van ondernemerschap, behoud van kennis in de regio en “ruimte” om te werken voor bedrijven en een prettig woonklimaat voor de bewoners en medewerkers.

De uitdagingen met betrekking tot de transitie naar een circulaire economie zijn groot. Voor een regio die zo sterk leunt op primaire en secundaire productie een onmiskenbare opgave. In de komende jaren zetten we in op de volgende onderwerpen:

- Het versneld ontwikkelen van een circulaire maak- en bouwindustrie (in combinatie met de agrofood industrie).
- Versnellen van de verbetering van bedrijventerreinen op het gebied van energie, automatisering en circulariteit om de aantrekkingskracht te vergroten en de economische groei te versnellen.
- Werk maken van slimme robotisering, automatisering en procesoptimalisatie door toepassing van nieuwetechologieën. Dit doen we sector overstijgend en met inzet van onze kennispartners met de campus en overige onderwijsinstellingen als brandpunt.
- Branding van onze innovatie- en ontwikkelkracht en actief bijdragen aan ‘een leven lang ontwikkelen’ om zo het noodzakelijk talent voor de regio aan te trekken en te behouden.

Doel 4: Versterken kennisuitwisseling met partijen in de regio Niederrhein

Of het nu gaat om economische of culturele samenwerking, grenspondelaars, het huisvesten van arbeidsmigranten, het gezamenlijk bestrijden van een brand, crisesbeheersing of criminaliteit: euregionale samenwerking bepaalt het welzijn van de grensbewoners en de leefbaarheid van hun grensregio. Regio Deals spelen hierin een cruciale rol, zo is gebleken in Noord-Limburg. Hier heeft de Euregio-toolkit, een gereedschapskist met communicatietrainingen en uitwisselingen voor Duitse en Nederlandse gemeenten, de basis gelegd voor verdere euregionale samenwerking.

De crux zit hem in het tot stand brengen van partnerschappen tussen gemeenten die met concrete onderwerpen aan de slag gaan zoals huisvesting arbeidsmigranten en scholenuitwisselingen). Daarnaast werken we ook aan de verbetering van de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven. Denk hierbij aan de samenwerking in het Grenslab. Ook deze samenwerking verdient een verdieping.

Nu men elkaars ‘Köpfe’ (gezichten) kent, is het tijd voor de verbreding en verdieping op inhoud. En dat levert uiteindelijk een substantiële bijdrage aan de brede maatschappelijke welvaart in de grensregio.

Thema 2: Talent

In de Regio Deal Noord-Limburg 2020 hebben we sterk ingezet op het behoud en aantrekken van talent voor onze regio. Met de projecten Fieldlabs Noord-Limburg, Regio in je Rugzak, Meet Noord-Limburg, de Talent-incubator (traineeprogramma Noord-Limburg) zijn relevante stappen gezet. De samenwerking in de Fieldlabs zorgt ervoor dat de onderwijsinstellingen meer dan ooit samenwerken en elkaar aanvullen. De koppeling met het bedrijfsleven ontwikkelt zich en verdient verdere ontwikkeling en uitbreiding.

Het is belangrijk de huidige inspanningen vol te blijven houden en te zorgen dat de projecten en deelnemers complementair werken. Zowel voor het behouden van de economische activiteit als voor het versterken van de regionale draagkracht. Het aantrekken, huisvesten, opleiden en behouden van alle talenten is een regionaal en grens-overstijgend belang. We blijven inzetten op het versterken van het aanwezige Human Capital.

Doel 1: Het bieden van een volwaardig carrièreperspectief (inclusief een leven lang ontwikkelen)

De goede samenwerking tussen onderwijs en ondernemers leidt tot het bieden van een aantrekkelijk carrièreperspectief voor talenten in onze regio. Als je begint aan een opleiding in de regio, dan zorgen onderwijsinstellingen samen dat je een diploma krijgt, voorbereid bent op werk en dat je daarmee zicht hebt op een goed carrièreperspectief. Daarnaast word je tijdens je werk continu bijgeschoold vanuit de werkgevers en de onderwijsinstellingen in het kader van een leven lang ontwikkelen. Dit perspectief is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het onderwijs en de ondernemers. Om dit succesvol te kunnen implementeren speelt de verdere invulling van een leven lang ontwikkelen een belangrijke rol. Hierbij maken we geen verschil tussen theoretisch opgeleiden of meer praktisch opgeleiden, omdat we ervan overtuigd zijn dat we iedereen nodig hebben. Een concrete aanpak is een “ontdek je regio” campagne voor alle studenten die in Noord-Limburg studeren. Hierbij werken Fontys/UM/HS Niederrhein, en overheid samen, ingebed als vast element in nieuwe curricula, uitgevoerd in samenwerking met het bedrijfsleven. Hierbij speelt de Euregio ook een rol, omdat het past bij de ambitie van de Service Grens overstijgende Arbeid.

Doel 2: Goed, uitdagend en toekomstgericht onderwijs bevorderen

De wereld verandert in een snel tempo. Het is daarom van groot belang dat alle onderwijs- en kennisinstellingen hun opleidingen continu aanpassen aan de eisen van de tijd en aan de behoefte van de regio. Alleen zo blijven ze aantrekkelijk voor studenten/talenten én zijn ze in staat om hen zo optimaal mogelijk voor te bereiden op een carrière in Noord-Limburg. Het ecosysteem dat op de BCGV gebouwd wordt met onder meer Future Farming, waarin onderwerpen als ecologie- biodiversiteit-circulaire economie-gezonde duurzame persoonlijke voeding worden geoptimaliseerd, is toe aan een verdiepende impuls. Daarom blijven we investeren in kennisontwikkeling en onderwijs.

We verbinden de BCGV verder met het onderwijs zodat er een aantal nieuwe opleidingen kunnen starten. Bij de Universiteit Maastricht (UM), Fontys Hogeschool en Gilde opleidingen worden nieuwe leerlijnen of nieuwe richtingen opgestart. Concrete voorbeelden zijn een nieuwe Bachelor Sustainable Bioscience als ook het zoeken naar kansen voor zorg- en zorg gerelateerde opleidingen en het gezamenlijke traject van Gilde en Fontys rondom het centrum voor engineering en maakindustrie (Mechatronica). Ook hier wordt ingezet op een leven lang ontwikkelen en wordt ontwikkeld met ondernemers in de regio. Maatwerk voor het blijven aantrekken van buitenlandse studenten is hierbij cruciaal.

Doel 3: Ondersteuning van mensen vanuit hun talent, als zij (even) niet mee kunnen op de arbeidsmarkt of vroegtijdig hun studie onderbreken

Het gaat hierbij om hen die op de een of andere manier aan de zijlijn zijn komen te staan. Het betreft vaak jongeren en jongvolwassenen. Meestal spelen meerdere elementen van positieve gezondheid een rol, zoals mentaal welbevinden en dagelijks functioneren. In de regio zijn er diverse initiatieven die de veerkracht van deze groep inwoners vergroot door het faciliteren van ontmoetingen, inzetten van ervaringsdeskundigen en het bieden van perspectief op werk, opleiding en/of dagbesteding samen met ondernemers en praktijkopleiders. We leren van die ervaringen en bevorderen een ketenaanpak met o.a. scholen, GGD en werkgevers om te voorkomen dat meerdere mensen in de toekomst uitvallen.

Doel 4 Talentontwikkeling, integratie en participatie van internationale medewerkers en nieuwe Nederlanders

Noord-Limburg heeft een groot aantal internationale werknemers, zowel theoretisch als ook praktisch opgeleid. Werknemers die voor een groot aantal bedrijven in onze regio hard nodig zijn, geven de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Werknemers brengen naast vakkennis en arbeid hun eigen talenten mee. Deze talenten blijven vaak verborgen en dat is een gemiste kans. Maar hoe zorgen we ervoor dat hun talent en kennis benut worden in de regio? Integratie en participatie zijn daarbij sleutelbegrippen. Internationale medewerkers, statushouders en nieuwe Nederlanders zijn een waardevolle toevoeging aan onze samenleving. In de regio is besloten om te kiezen voor een positieve en actieve aanpak. Dit is een uitdaging die vraagt om nauwe samenwerking tussen ondernemers en overheden. De opgave vraagt allereerst om het verbinden van overheid, bedrijfsleven, culturele en kennisinstellingen om vervolgens in gezamenlijkheid na te denken en te acteren op thema's integratie, taalontwikkeling en participatie. Bijvoorbeeld door het opzetten van een 'talentpaspoort', een online kennisplatform en andere noodzakelijke randvoorwaarden zoals huisvesting, onderwijs en kinderopvang, zodat werknemers die blijven een goede basis vinden in Noord-Limburg.

Hierbij past ook een actieve aanpak van misstanden rond internationale werknemers, die vaak een grensoverstijgende component hebben. Hierbij wordt via de Euregio samengewerkt met het Duitse ministerie voor Heimat, Kommunales und Bau.

Thema 3: Vitale gemeenschappen en positieve gezondheid

Gemeenschappen die goed voor zichzelf en voor elkaar zorgen, dragen bij aan een vitaal en gezond Noord-Limburg. We ondersteunen een samenleving waarin inwoners naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen. Zo creëren we een regio waarin iedereen, van jong tot oud, zich thuis voelt. Dit vraagt om een betrokken overheid en maatschappelijke en culturele partners die inspireren, faciliteren en verbinden. Dit noemen we de beweging naar Vitale Gemeenschappen.

Een andere lange termijn beweging die we in Noord-Limburg prioriteren is Positieve Gezondheid, gericht op het individu. Beide bewegingen vullen elkaar aan. Positieve gezondheid gaat verder dan preventie. Centraal staat het nemen van eigen regie door de inwoner.

Deze blik op gezondheid en zorg biedt kansen voor de toekomst omdat er een dreigend tekort aan handen in de zorg is en een te hoge druk op de mantelzorg. De noodzaak voor innovatie en andere vormen van samenwerking in de zorgsector is erg hoog. Zowel voor het behouden van kwaliteit van leven van inwoners, als voor het niet exponentieel laten toenemen van de zorgdruk. Onze aanpak sluit aan bij de uitgangspunten van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Doel 1: Gezonde jeugd door meer beweging en gezondere eet- en leefstijl

In Noord-Limburg werken Brightlands, UM en Kokkerelli door middel van educatie, innovatie en onderzoek samen aan de implementatie van het programma Jeugd, Voeding en Gezondheid. Nieuwe ontwikkelingen binnen het programma zijn onder andere warme groenterijke schoollunches en onderzoek binnen Gezonde Basisschool van de Toekomst. Deze structuur zorgt voor verduurzaming en gezondheidsbevordering van de jeugd op weg naar de Gezondste Regio.

Voor de Gezonde Basisschool betekent in ieder geval een gezonde lunch en een uur extra beweging voor kinderen op de basisschool. Het doel is tegengaan van de trend dat kinderen steeds ongezonder

(oud) worden met alle gezondheids- en sociale problemen van dien. Het gaat om het bevorderen van kansengelijkheid; uit onderzoek blijkt dat een ongezonde leefstijl samenhangt met minder kansen op de arbeidsmarkt en zich uit in een lagere levensverwachting en minder gezonde levensjaren.

Daarnaast willen we in de regio Noord-Limburg bij minstens 50 scholen een warme groenterijke lunch de standaard maken voor een heel schooljaar. Hierdoor eten alle kinderen tijdens de lunch al groenten, waarmee het veel makkelijker wordt om de aanbevolen 200 gram per dag te eten. Met deze grootschalige en langdurige test gaan we onder andere met de Universiteit Maastricht de effecten op de gezondheid van kinderen onderzoeken, ontwikkelen en produceren we maaltijden uit de korte keten (boeren, telers & verwerkers) en maken we de maatschappelijke kosten en baten inzichtelijk. Op basis hiervan ontwikkelen we het ideale kostenmodel voor de gezonde schoollunch waarmee we dit op een eerlijke inclusieve manier op grote schaal kunnen uitrollen.

Doel 2: Gezondheid bevorderen en de zorgtransitie inzetten

De regio Noord-Limburg staat voor grote opgaven op het gebied van de gezondheidszorg. Net als veel andere regio's zijn er uitdagingen op het gebied van groeiende zorgvraag en het vinden van voldoende gekwalificeerd personeel. Noord-Limburg heeft daarnaast nog extra uitdagingen: inwoners leven bovengemiddeld ongezond en worden toch steeds ouder. Hierdoor wordt de zorglast voor Noord-Limburg steeds hoger. Een groot deel van de huisartsen gaat bijna met pensioen en opvolgers zijn moeilijk te vinden. De thuiszorg kampt ook met oplopende arbeidstekorten, zowel verzorgend als verplegend. In de eigen omgeving oud worden staat hierdoor onder druk. Het is noodzakelijk om onze gezondheidszorg in de regio te transformeren.

Dit vraagt om een andere manier van samenwerken in zorg en welzijn, vanuit gezondheid (normaliserend/preventief) in plaats van vanuit ziekte (medicaliserend). Enkele voorbeelden in de regio die hier al flink aan werken: inwonersinitiatief 'America Left' en de aanpak Burgerparticipatie en Positieve Gezondheid in de Huisartsenzorg. De laatste met 25 huisartspraktijken en betrokken gemeenschappen.

Ook wordt verkend wat beschikbare technologie kan toevoegen, zoals beeldbellen in de zorg (hybride zorg). Om dit op grote schaal toe te passen zijn experimenten nodig. Tot slot wordt meer ingezet op gezondheid en preventie. Voldoende bewegen en recreëren, het voorkomen van valincidenten en stoppen met roken hebben invloed op de zorglast en zorgkosten in de regio. Ook de rol van gemeenschappen en het versterken van netwerksamenwerking is belangrijk, zeker in het zorgen voor elkaar. Zorgpartijen zetten in om de zorg beschikbaar én betaalbaar houden voor mensen die het echt nodig hebben.

Doel 3: Bouwen van de gezonde en vitale wijken met positieve gezondheid als fundering en het delen van kennis en ervaringen.

In Venlo hebben de gebiedspartners VieCuri, Fontys Hogeschool en Gilde Opleidingen en de gemeente Venlo samen met een ontwikkelaar de ambitie om het voormalige veilingterrein tegenover het medisch centrum Viecuri in Venlo om te vormen tot de gezondste leer-, woon-, werk- en leefomgeving. Het gaat om een traject waarbij vanuit samenwerking (innovatieve) kansen ontstaan met de focus op gezondheidszorg, kennis & innovatie en wonen voor studenten en ouderen. Minstens zo belangrijk zijn daarbij de crossovers met de vakgebieden technologie, ICT, logistiek & business, educatie en werkgelegenheid. Het te ontwikkelen gebied groeit als Kennishub uit tot de nieuwste vorm van gezonde wijk, met uitstraling voor de regio en als landelijk voorbeeld op dit gebied.

In Beesel ligt een overgangsgebied met een grote mix van woon- en werkfuncties. Dit is een erfenis uit het keramische, industriële verleden van de kern Reuver. De gemeente wil dit gebied op een toekomstbestendige, duurzame manier transformeren naar een gezonde woon-, leef-, werkomgeving. In de Town Deal 'Sterke Streken' worden handvatten onderzocht om te komen tot een proces- en gebiedsvisie samen met het ministerie van BZK en verschillende kennispartners (zoals expertgroep Wonen Rijk), waaraan in 2023 en 2024 wordt gewerkt. In 2025 kan op basis van de uitkomsten van het traject Town Deal daadwerkelijk overgegaan worden tot de duurzame transformatie en investeringen in het overgangsgebied.

Doel 4: Vervoersgelijkheid

In Noord-Limburg ontstaat een groeiende "mobiliteitsarmoede" (zie PBL-studie 2022). Dit komt door de toenemende vergrijzing, de bevolkingskrimp in de kleine kernen, concentratie van voorzieningen en de verschraling van het reguliere OV. De opgave om mobiliteit geen beperking te laten zijn in het mee kunnen doen in de maatschappij is erg groot (VN-verdrag rechten van de mens). Het is dan ook de uitdaging om het bestaande aanbod aan diverse vervoersmogelijkheden bij elkaar te brengen, waar nodig aan te vullen met nieuwe (deel)mobiliteitsoplossingen en centraliseren van informatie over de vervoersmogelijkheden. Dat geven we vorm door Mobiliteitshubs te ontwikkelen die aansluiten bij de kenmerken en opgaven van onze regio. Momenteel loopt een verkenning naar de behoefte en de potentie van mobiliteitshubs in onze regio waarbij we ook de relatie leggen naar mobiliteitsarmoede. Hieruit volgt een implementatieplan voor mobiliteitshubs in Noord-Limburg. De uitvoering kan dan starten in 2025. Zo dragen we met mobiliteit bij aan de gezondheid van Noord-Limburgers.

Thema 4 Veiligheid

Veiligheid vormt een belangrijke basis voor onze inwoners en ondernemers. Ondernemende criminaliteit uit zich in tal van vormen en zorgt voor complexe problemen.

Op het gebied van veiligheid zijn op basis van de eerste Regio Deal grote stappen gezet met projecten als het ACT! Interventieteam en het project "Kijk niet weg". Partijen, waaronder het RIEC weten elkaar beter en sneller te vinden, maar het kan én moet nog beter. De regio Noord-Limburg ambieert daarom een versteviging en uitbouw van de aanpak van ondernemende criminaliteit, zowel preventief als repressief en handhavend. Dit doen we aan de hand van vernieuwende en innovatieve opsporingsmethodes. Ook kijken we over de programma's heen en zoeken we aansluiting bij onder andere armoedebeleid en onderwijs. De aanpak is breder dan voorheen en geeft de ruimte om in de toekomst nog verder te verbreden binnen het veiligheidsdomein. We zetten bij het thema veiligheid in op twee doelen.

Doel 1. Versterken van (vroeg)signalering én de preventieve aanpak van ondermijning en ondernemende criminaliteit

De eerste uitdaging met focus op preventie kent een gecombineerde aanpak. Hiervoor willen we richting de inwoners per doelgroep inzetten op meer bewustwording door middel van meer specifiek gerichte preventieve programma's zoals de regionale campagne 'Kijk niet weg!' Ten tweede kijken we richting meer specifieke doelgroepen, zoals kwetsbare ouders. Hiervoor haken we aan op het regionale programma 'Grip op onbegrip'. Vaak zijn zij tegelijkertijd zelf ook slachtoffer van ronselpraktijken of uitbuiting. Hoe kunnen we bij deze doelgroep beter inzetten op preventie en vroeg signalering, versterken van de weerbaarheid en het bieden van alternatieve keuzes en hierdoor

recidive en doorgroei in een criminele carrière tegengaan. In dit kader maken we onder andere gebruik van inzichten op het dashboard Zicht op Ondernijning (www.zichtopondernijning.nl) en onderzoeken we met diverse partijen of en zo ja welke (gemeentelijke) gegevens beschikbaar zijn en effectief kunnen worden ingezet. Als derde willen we in het kader van preventie en vroeg signalering intensief en langdurig inzetten op het verkrijgen van meer inzicht en op innovatieve wetenschappelijke methodes van gedragsverandering. Hierbij buigen we de algemeen geldende sociale norm om en doorbreken we de toenemende acceptatiegraad in de maatschappij voor ondernijning en ondernijnde criminaliteit, waaronder drugsgebruik. Dat vergt ook een weerbare overheid. De recent opgestelde “Limburgse norm” biedt een handreiking voor overheden om tijdiger in te spelen op ondernijnde activiteiten en de publieke handvatten in de aanpak.

Doel 2. Versterken van de repressieve aanpak van ondernijning en ondernijnde criminaliteit binnen de regio en over de landsgrens heen.

Voor de repressieve aanpak is in de komende periode een uitbouw voorzien met een (lands)grens overstijgende aanpak. We willen de samenwerking met partijen aan de andere kant van de grens versterken om zo een meer structurele en gecoördineerde samenwerking tot stand te brengen.

In het door de Euregio Rhein Maas Noord gefinancierde en recent gestarte ERMWIC-project (Euregional Rhine-Meuse-Waal Incident response and Crisismanagement) wordt gewerkt aan het bevorderen en borgen van de grensoverstijgende samenwerking bij crisisbeheersing en rampenbestrijding. Geïnspireerd door en gerelateerd aan deze samenwerking zou in de Regiodeal Noord-Limburg de grensoverstijgende samenwerking op het gebied van het tegengaan van ondernijnde activiteiten opgezet kunnen worden. Zo kan een gezamenlijke risicoanalyse, het uitwisselen van planvorming en werkwijzen, het ontwikkelen van instrumenten voor informatiedeling en het samen uitvoeren van interventies worden gerealiseerd.

We beseffen dat dit alles zeer complexe thematiek is, maar als Noord-Limburg ondervinden we de noodzaak om hiertegen op te treden en willen we het lef tonen om ons hierop te richten en hier stappen in te zetten. De zogeheten Datenschutz aan de Duitse kant, is hierbij een uitdaging. Om het waterbedeffect van grens overstijgende criminaliteit te bestrijden is uitwisseling van gegevens echter cruciaal.

Eerdere Regio Deals

Er is één keer eerder deelgenomen aan een Regio Deal, te weten in 2020. Het betrof de Regio Deal Noord-Limburg (samen op weg naar een gezond, ondernemend en veilig Noord-Limburg). Deze Regio Deal liep van 2020 tot en met 2023 en door verlenging op onderdelen tot in 2025. Door inschrijving in de 5e tranche Regio Deals kunnen we onze regio ook vanaf 2025 blijven door ontwikkelen, gericht op onze regionale ontwikkelingsvisie om in 2040 De Gezondste Regio van Nederland te zijn.

Financieel

Met het programma is een indicatieve investering gemoeid van 40 miljoen. Op basis van de eerste uitwerking van het programma is sprake van een indicatieve verdeling over de verschillende thema's:

Thema 1 Kennis ecosystemen en duurzaam ondernemen

Indicatieve investering: € 20 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop: € 10 miljoen.

Thema 2 Talent aantrekken, behouden en ontwikkelen

Indicatieve investering € 7 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop: 3,5 miljoen.

Thema 3 Vitale gemeenschappen

Indicatieve investering: € 8 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop: € 4 miljoen.

Thema 4 Veiligheid

Indicatieve investering: € 5 miljoen, gevraagde bijdrage uit de Regio Deal envelop € 2,5 miljoen.

Aan het Rijk wordt een bijdrage van € 20 miljoen uit de Regio Deal envelop gevraagd. De regio zorgt voor evenredige cofinanciering van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.

De toezeggingen en steunbetuigingen hiervoor zijn beschikbaar. Monitoring van de voortgang vindt plaats conform de vastgestelde verantwoordingsregels.

De resultaten zullen aan het Rijk worden overlegd zodat transparante en effectieve besteding van middelen kan worden gemonitord.

Organisatie

De regio Noord-Limburg werkt sinds een aantal jaren intensief samen rond een vastgestelde visie met een uitvoeringsprogramma. Om deze processen te ondersteunen is een Regiobureau Noord-Limburg in het leven geroepen. Dit bureau zal, net als bij de vorige Regio Deal, samen met de provincie Limburg zorgen voor een goede en efficiënte begeleiding en afwikkeling van deze nieuwe Regio Deal. De Provincie Limburg doet volwaardig mee met deze propositie.

Contactgegevens:

E-mailadres: info@rn-l.nl

Organisatie: Regio Noord-Limburg

www.rn-l.nl

www.gezondsteregio.nl

We geloven dat investeren in gezondheid en brede welvaart loont. Dat het kansen met zich meebrengt. Onze regio barst van de mogelijkheden. Er is zoveel talent, zoveel creativiteit, zoveel mensen die de mouwen opstropen. In het volle besef dat we nog een weg te gaan hebben, wil Noord-Limburg de Gezondste Regio worden. Hierbij hebben we iedereen hard nodig, zeker ook de Rijksoverheid!

Ingediend namens de gemeenten Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook & Middelaar, Peel en Maas, Venlo, Venray & de Provincie Limburg bij collegebesluiten d.d. 23 en 24 oktober 2023. De aanvraag wordt mede ondersteund door: Crossroads Limburg, Universiteit Maastricht, Fontys Hogeschool, Gilde Opleidingen, ziekenhuis VieCuri Medisch Centrum, De Zorggroep, Brightlands Campus Greenport Venlo, Supply Chain Valley, Limburgs Museum, Provincie Limburg, Euregio Rijn Maas Noord, ondernemers verenigd in 7 ondernemersverenigingen en de belangenorganisaties LWV, MKB en LLTB.